

Віктор П. Лещук

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМУ АДАПТАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

У статті визначено механізм адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань. Запропоновано елементи механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань. Виявлено особливості застосування механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань.

Ключові слова: інновації; бізнес-процес; промислові підприємства; інноваційна спроможність; конкурентоспроможність.

Рис. 3. Літ. 10.

Виктор Ф. Лещук

СТРУКТУРНО-ЛОГИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ МЕХАНИЗМА АДАПТАЦИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ К ЭКОНОМИКЕ ЗНАНИЙ

В статье определен механизм адаптации бизнес-процессов промышленных предприятий к экономике знаний. Предложены элементы механизма адаптации бизнес-процессов промышленных предприятий к экономике знаний. Выявлены особенности применения механизма адаптации бизнес-процессов промышленных предприятий к экономике знаний.

Ключевые слова: инновации; бизнес-процесс; промышленные предприятия; инновационная способность; конкурентоспособность.

Viktor P. Leshchuk¹

STRUCTURAL LOGICAL MODEL OF ADAPTION MECHANISM OF BUSINESS PROCESSES AT INDUSTRIAL ENTERPRISES TO KNOWLEDGE ECONOMY

The article determines the mechanism of business processes adaptation at industrial enterprises to knowledge economy. The elements of such mechanism are suggested. The peculiarities of applying the adaptation mechanism to business processes at industrial enterprises within knowledge economy are revealed.

Keywords: innovations; business process; industrial enterprises; innovative capacity; competitiveness.

Постановка проблеми. Економіка знань впливає на функціонування промислових підприємств, забезпечує необхідність розвитку інновацій, без яких неможливим стає підвищення конкурентоспроможності підприємства, його фінансова стійкість та платоспроможність. Відповідно промислові підприємства будують свою діяльність таким чином, щоб забезпечити рентабельну діяльність, знизити витрати виробництва, підвищити конкурентоспроможність та інноваційну спроможність. Одним із шляхів реалізації цього завдання є побудова механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань, які забезпечуватимуть конкуренто- та інноваційну спроможність підприємства.

¹ Ternopil National Economic University, Ukraine.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами побудови механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань займалися М.П. Войнаренко [7], Н.В. Єжакова [1], С.М. Ілляшенко [2], І.В. Кривов'язюк [5], В.М. Нижник [3; 6], І.В. Нижник [7], М.В. Ніколайчук [6], О.М. Полінкевич [8; 9], Н.Т. Рудь [10], Н.А. Хрущ [4]. Ю.С. Шипуліна [2].

М.П. Войнаренко та І.В. Нижник запропонували механізм підвищення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств, що включає такі елементи: методи, інструменти, важелі, принципи, показники оцінки, моніторинг [7]. У [9] відображено мотиваційний механізм активізації інноваційно-інвестиційної діяльності, запропоновано при виборі механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань враховувати пріоритетність суспільних та індивідуальних інтересів, також висвітлені чинники, які впливають на побудову механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань. У [1] визначено організаційні та економічні складові механізму, функції, методи та інструменти реалізації.

Невирішені частини проблеми. У працях закладено вагоме методологічне та методичне підґрунтя для дослідження проблем механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань. Однак, незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень, питання всебічного та ґрунтовного вивчення механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань залишається недостатньо вивченим.

Метою дослідження є розробка механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань, за допомогою якої можна було б підвищити рівень конкурентоспроможності та інноваційної спроможності підприємства.

Основні результати досліджень. Для того, щоб побудувати ефективний механізм адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань, потрібно розглянути вимоги до інноваційної діяльності на мікро-, мезо- та макрорівнях (рис. 1), а також організаційно-економічний механізм управління діяльністю підприємства (рис. 2). Цей механізм відповідає новим економічним і соціально-політичним реаліям, а також забезпечує активізацію інноваційної діяльності на підприємствах. Безсумнівно, організаційно-економічний механізм має складну структуру, проте доцільно виділити його складові. Виділення складових організаційно-економічного механізму діяльності необхідно для ефективної організації й управління інноваційною діяльністю, активізації інноваційної діяльності на підприємстві.

Об'єктом організаційно-економічного механізму діяльності підприємства є інновації (продуктові, технологічні, маркетингові, організаційні). Основними суб'єктами діяльності є організації, науково-дослідні установи, підприємства, на яких упроваджуються інновації.

Відповідно до цього ми можемо зробити наступні узагальнення:

1) передумовами створення ефективного механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань є стрімкий розвиток інновацій, поширення економіки знань, світогосподарські зв'язки, вихід підприємств на міжнародні ринки, залучення іноземного капіталу, підготовка та перепідготовка кадрів відповідно до європейських вимог;

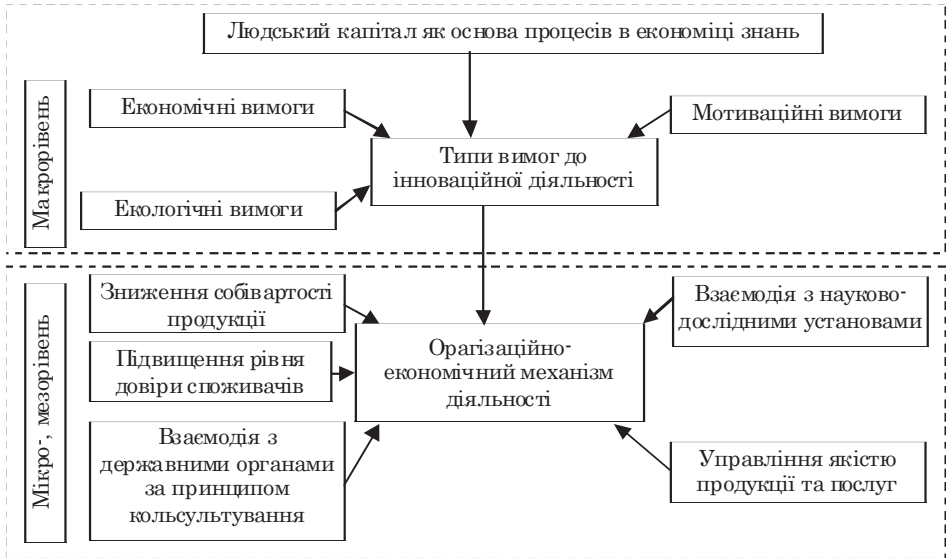

Рис. 1. Вимоги до діяльності бізнес-процесів промислових підприємств, авторська розробка

Рис. 2. Організаційно-економічний механізм управління діяльністю підприємства, авторська розробка

2) елементами механізму є принципи, методи, інструменти, важелі, показники оцінки, моніторинг;

3) взаємозв'язок елементів структури механізму, який вказує на те, що він має ґрунтуватися на об'єктивних законах: розвитку конкуренції, попиту і пропозиції, залежності взаємозв'язку виробництва та споживання, ефекту масш-

табу виробництва, економії часу, постійного зростання додаткових витрат, зростання потреб споживачів, обмеженості ресурсів;

4) моніторинг виступає основним засобом сучасного механізму і має включати показники, які характеризують рівень використання інновацій, терміни представлення інформації та зв'язних аналітичних звітів, відповідальних працівників за надання об'єктивної і достовірної інформації, склад, методи та інструменти аналітичних звітів і прогнозуючих заходів досягнення нормативних показників.

Таким чином, розробка механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань ґрунтується на системно-комплексному підході, інтегральній оцінці рівня інновативності, обранні необхідних моделей і тактичних заходів з їх реалізації.

Формування механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань має включати такі етапи:

1) оцінка передумов формування механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань, в якому аналізується зовнішнє середовище функціонування інноваційних бізнес-процесів машинобудівних підприємств за методами «перелік з чотирьох питань», матриця Вільсона, SWOT-, SPASE-, STEP-аналізи, визначаються чинники, що стримують формування механізмів, які сприяють його поширенню;

2) аналіз показників оцінки інноваційних бізнес-процесів машинобудівних підприємств, який полягає у вивченні фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності, дослідження ефективності інновацій, визначення інтегрального показника оцінки інноваційних бізнес-процесів в динаміці в мікро- та мезоперіодах;

3) вибір моделі розвитку бізнес-процесів у залежності від виявлених відхилень;

4) моніторинг виконання поставлених цілей щодо адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань та забезпечення ресурсами.

Механізм адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань поєднує взаємозалежні елементи: методи, важелі, інструменти, нормативно-правове та інформаційне забезпечення, принципи, моніторинг, парадигму інноваційного розвитку. У контексті сутності стимулюючого механізму розкриємо склад його елементів. До основних методів відносяться: планування, модель Портера, SWOT-, SPASE-, STEP-аналізи, описові методи, економіко-математичні методи, графічні методи, метод порівняння переваг, структурно-функціональний метод, матричний метод, метод профілів, ресурсний метод. Інструментами є система оцінки зовнішнього та внутрішнього середовищ функціонування бізнес-процесів підприємств, оцінка інноваційних переваг, вивчення рівня задоволення клієнтів. Важелями є планування, визначення відхилень між завданнями і стратегіями, розробка заходів з подолання відхилень. Механізм адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань ґрунтується на принципах: комплексності, системності, інформативності, динамічності, відкритості, інноваційності, прозорості, інтеграційності, гнучкості, прогнозованості, ієрархічності. Нормативно-

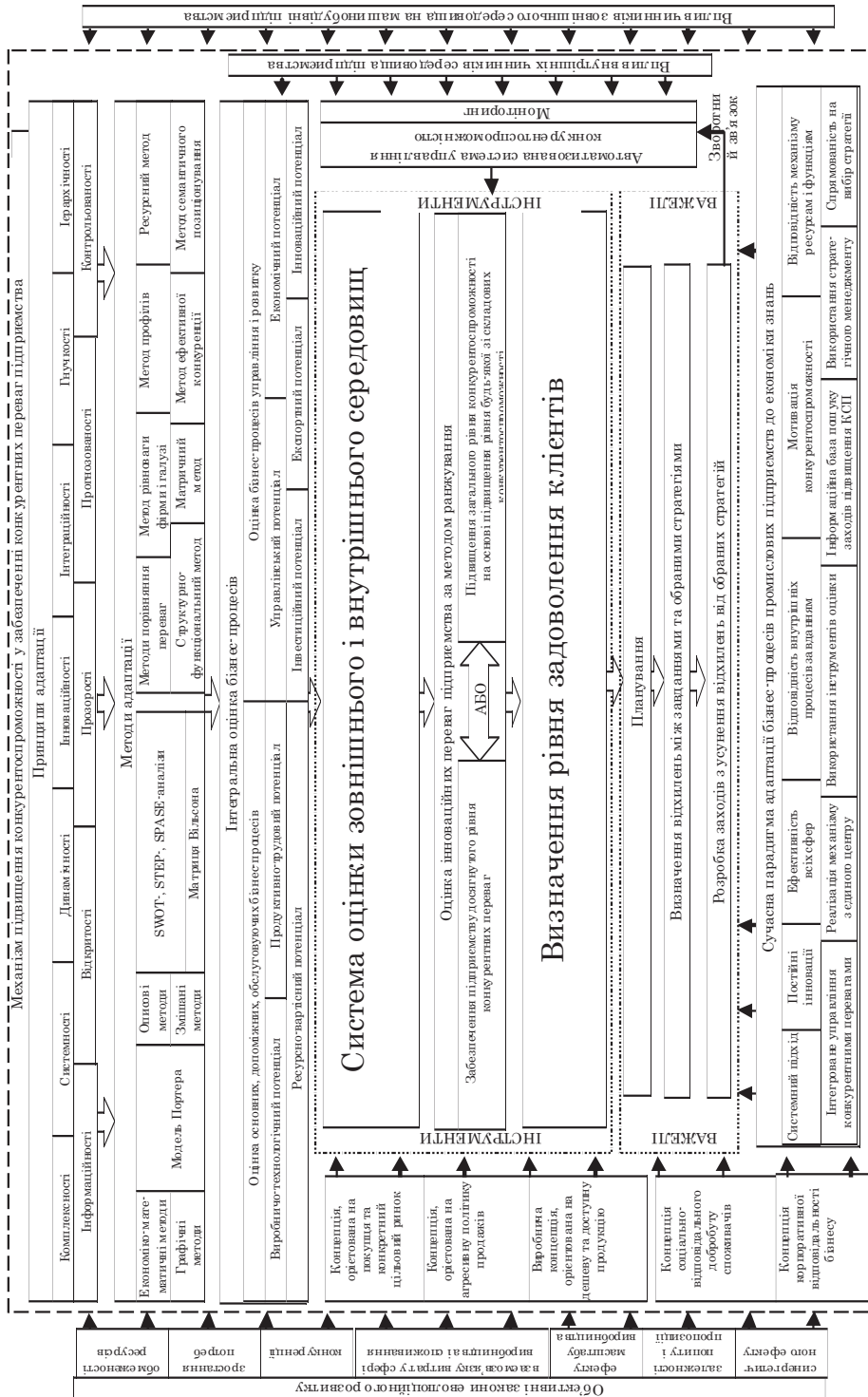

Рис. 3: Структурно-логічна модель механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань, авторська розробка

правове та інформаційне забезпечення передбачає використання методик, наказів, розпоряджень, законів, кодексів у діяльності промислових підприємств, які сприяють розробці власних методичних підходів до оцінки інноваційних процесів, визначає правила поведінки із замовниками, конкурентами, постачальниками, забезпечує економічну і фінансову безпеку, автоматизує процеси управління, пошуку та обробки інформації. Моніторинг включає низку показників, за допомогою яких можна оцінити результативність механізму, виявити вчасно відхилення та запропонувати шляхи вирішення.

Подано структуру механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань на рис. 3.

Структурно-логічна модель механізму адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань охоплює і враховує вплив усіх можливих чинників на діяльність підприємства. Це дозволяє не лише оцінити рівень розвитку процесів, але й чітко окреслює механізм їх пристосування до зовнішніх умов.

Відхилення аналізуються і обирається перелік заходів, спрямованих на їх усунення, пропонуються і розробляються відповідні рішення (виробничо-технологічні, ресурсно-вартісні, інвестиційні, інноваційні). Інтегральна оцінка бізнес-процесів промислових підприємств виступає в механізмі інструментом, оскільки завдяки включеним до неї показникам та їх нормативним значенням, а також заходам чи обраним моделям розвитку може здійснюватися адаптація процесів промислових підприємств до зовнішніх умов. Процеси підвищення рівня адаптації мають оцінюватись за допомогою налагодженої системи постійного моніторингу фактичних показників порівняно з нормативними. Для спрощення складних розрахунків запропоновано алгоритмічний підхід до збору масиву інформації та опрацювання прийняття рішень з адаптації бізнес-процесів до зовнішніх умов.

Аналізуючи вищевикладене, можна зробити такі **висновки**:

1) механізм адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань має включати принципи, методи, інтегральну оцінку бізнес-процесів, інструменти, важелі та моніторинг;

2) механізм адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань формується під впливом об'єктивних законів еволюційного розвитку, політичної і економічної ситуації в країні;

3) економіка знань на перший план висуває людський капітал, суть якого полягає в тому, що основною розвитку є знання, інновації, інтелектуальний капітал, а не основний;

4) запропонований механізм адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до економіки знань сприятиме підвищенню ефективності діяльності промислового підприємства.

1. Єжакова Н.В. Організаційно-економічний механізм активізації інноваційної діяльності підприємств (за матеріалами підприємств харчової промисловості Автономної Республіки Крим): Автореф. дис... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». — К., 2008. — 22 с.

2. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С. Факторний аналіз стану інноваційної культури підприємства // Економічний часопис—XXI. — 2014. — №3—4(1). — С. 31—34.

3. Конкурентний потенціалі в системі управління підприємством: Монографія / За наук. ред. д-ра екон. наук., проф. В.М. Нижника. — Хмельницьк: ХНУ, 2013. — 367 с.
4. Корпоративне управління в Україні: процеси формування та розвитку: Монографія / За наук. ред. д-ра екон. наук., проф. Н.А. Хрущ. — К.: Кафедра, 2012. — 300 с.
5. *Кривов'язюк І.В.* Реалізація матричного підходу до управління логістичним розвитком підприємства на засадах концепції «DEMAND-DRIVENTECHNIQUES» // Економічний часопис—XXI.— 2013.— №9—10(1). — С. 60—64.
6. Механізми підвищення конкурентного потенціалу промислових підприємств: Монографія / За наук. ред. д-ра екон. наук., проф. В.М. Нижника, канд. екон. наук., доц. М.В. Ніколайчука. — Хмельницьк: ХНУ, 2013. — 347 с.
7. *Нижник І.В.* Управління конкурентоспроможністю промислових підприємств: методи та механізми підвищення: Монографія / За наук. ред. д-ра екон. наук., проф. М.П. Войнаренка. — Хмельницьк: ХНУ, 2012. — 219 с.
8. *Полінкевич О.М.* Методичні підходи до фінансової оцінки бізнес-процесів промислового підприємства в інноваційному середовищі // Економічні науки.— Серія: Економіка та фінанси: Збірник наук. праць. — Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2012. — Вип. 9(33), Ч. 4. — С. 296—312.
9. *Полінкевич О.М.* Механізми адаптації бізнес-процесів промислових підприємств до нової економіки: Монографія. — Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. — 448 с.
10. *Рудь Н.Т.* Інноваційна інфраструктура регіону: теорія, методологія, практика: Монографія. — Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2011. — 492 с.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2014.

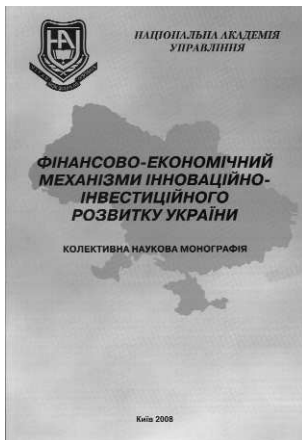
КНИЖКОВИЙ СВІТ

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26
E-mail: book@nam.kiev.ua
тел./факс 288-94-98, 280-80-56

Фінансово-економічні механізми інноваційно-інвестиційного розвитку України: Колективна наукова монографія / Кириченко О.А., Єрохін С.А. та ін.; За наук. ред. д.е.н., проф. О.А. Кириченко. — К.: Національна академія управління, 2008. — 252 с. Ціна без доставки — 25 грн.

Монографія присвячена актуальній проблемі світової та вітчизняної економічної науки, викладені теоретико-методологічні питання формування стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки та формування її фінансово-економічного механізму. В основу викладу матеріалу монографії покладені багаторічні дослідження науковців в галузі економічної теорії, фінансів та банківської справи, які були апробовані на сторінках авторитетного журналу "Актуальні проблеми економіки" в 2004—2007 роках. В монографії обґрунтовано шляхи переходу економічної системи України від підприємства до рівня держави на більш високий цивілізаційний рівень за рахунок створення ефективного фінансово-економічного механізму інноваційно-інвестиційного розвитку.